LUONTOPANEELIN LAUSUNTO KOSKIEN VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄÄ EDUSKUNNALLE EHDOTUKSESTA EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI TIETYILLÄ UUSILLA GENOMITEKNIIKOILLA TUOTETUISTA KASVEISTA SEKÄ NIISTÄ SAATAVISTA ELINTARVIKKEISTA JA REHUISTA

Luontopaneeli kiittää maa- ja metsätalousvaliokuntaa lausuntopyynnöstä, joka käsittelee E-kirjettä koskien Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta tietyillä uusilla genomitekniikoilla tuotetuista kasveista ja niistä saatavista elintarvikkeista ja rehuista.

Ehdotuksen tärkeimmät tavoitteet ovat:

- ihmisten ja eläinten terveyden sekä ympäristön suojelun korkean tason ylläpitäminen ennalta varautumisen periaatteen mukaisesti,
- laajasti eri kasvilajien kehityksen ohjaaminen kohti Euroopan vihreän kehityksen ohjelman sekä Pellolta pöytään -strategian ja biodiversiteettistrategian kestävyystavoitteita, erityisesti maataloustuotannossa,
- tutkimukselle ja innovoinnille mahdollistavan ympäristön luominen, erityisesti pienille ja keskisuurille (pk) yrityksille ja
- sisämarkkinoiden tehokkaan toiminnan varmistaminen ja EU:n maatalous- ja elintarvikealan kilpailukyvyn parantaminen EU:ssa ja maailmanlaajuisesti tarjoamalla tasapuoliset toiminta-edellytykset sen toimijoille.

Ehdotuksen mukaan: ”Jotta NGT-kasvien erilaiset riskiprofiilit voitaisiin ottaa paremmin huomioon, NGT-kasvit jaettaisiin kahteen eri ryhmään: 1) NGT-kasvit, jotka vastaavat perinteisillä menetelmillä jalostettuja kasveja, sekä näiden jälkeläiset, ja 2) muut NGT-kasvit ja näiden jälkeläiset. Tulevaisuudessa geneettisesti muunnetut kasvit jaettaisiin siis kolmeen eri ryhmään: NGT 1-, NGT 2- ja muuntogeeniset (GM) kasvit, joille kullekin olisi erilliset vaatimukset lainsäädännössä.”

Luontopaneeli suhtautuu ehdotukseen lähtökohtaisesti myönteisesti ja näkee siirtymisen kohti tarkempaa uusiin genomitekniikkoihin (NGT) liittyvää kasvinviljelyn säätelyä ja tapauskohtaista arviointia tärkeänä askeleena tulevaisuuteen.

Ehdotuksen mukaisesti NGT-kasvit tarjoavat uusia mahdollisuuksia ympäristön kannalta kestävien, tulevaisuuden ilmastoon paremmin sopeutuvien, terveellisten ja monimuotoisten viljelykasvien ja elintarvikkeiden jalostukseen, mikä edistää elintarvike- ja ruokaturvaa ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteita. Ehdotus edistää EU:n Vihreän ohjelman mukaisia Pellolta pöytään- ja biodiversiteettistrategiaa.

Luontopaneeli näkee NGT-kasvien viljelyn voivan parhaimmillaan edistävää luonnon monimuotoisuutta seuraavin tavoin:

- NGT-kasveilla voidaan lisätä resistenssiä myös ns. monistressi-tilanteissa (esim. yhtäaikainen altistuminen kuivuudelle, kuumuudelle ja patogeeneille) mikä on entistä todennäköisempää muuttuvassa ilmastossa.
- Selkeämpi ja tarkempi genomitekniikan käyttö resistenssijalostuksessa edistää jalostuksen kautta kasvituotantoa ja satomääriä, jolloin peltoalaa voitaisiin palauttaa ja ennallistaa luonnontilaiseksi.

- Kasvinviljelyn monimuotoisuutta voidaan lisätä sekä viljelylajien sisällä (erilaisten lajikkeiden jalostus) että lajien välillä (sekaviljely).
- Myös lähituotantoa voidaan lisätä Suomen oloissa kylmänkestävien lajien/lajikkeiden jalostuksen ja käytön myötä, jolloin tuotantoketjuista tulee kestävämpiä.
- Taudinkestävät, ravinteiden käytön suhteen tehokkaat NGT1-viljelykasvit tarjoavat mahdollisuuden kehittää myös luomutuotantoa.

Luontopaneeli esittää seuraavia huomioita, joita on edelleen syytä selventää ehdotuksessa:

- NGT-kasvien ja tavanomaisten viljelykasvien vastaavuuden arvioimiseksi tulee vastaavuuskriteerejä selventää tutkimusperusteisesti ja huolellisesti (genomisekvensseihin perustuen), koska kasvigenomit ovat hyvin dynaamisia.
- 2 NGT-kasvien osalta ehdotuksen mukainen riskinarvio ja ympäristöseuranta vaikuttaa sekavalta, joten sitä tulisi edelleen selkeyttää.
- Huomiota tulee kiinnittää paitsi resistenssin lisäämiseen, myös tuotantokasvien sadon vakauteen (satovarmuus), mikä on tärkeää ääriolosuhteiden lisääntyessä.
- Erityistä huomiota on kiinnitettävä kasvavaan kenttäkokeiden tarpeeseen NGT-kasveilla, etenkin Suomen eri maantieteellisillä alueilla.
- NGT-kokeiden tarkastusmenettely tulisi pitää jäsenvaltioiden kansallisen toimivallan ja viranomaissäätelyn alaisena.

Luontopaneelin lausunnon ovat laatineet Elina Oksanen ja Outi Silfverberg.

Kirjallisuutta:

Uusien genominmuokkaustekniikoiden hyödyntäminen Suomessa. Wessberg Nina, Lehtinen Santtu, Ritala Anneli, Häkkinen Suvi T., Vilkki Johanna, Schulman Alan, Laine Jussi, Korhonen Satu. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:37. Saatavilla: http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-107-0.